

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 30. aprila 1897.

Politiški oddelek.

Jezikovno vprašanje.

Kdor bi dandanes čital nemške liste bi sodil, da Nemce jezikovna naredba za Češko le zaradi tega posebno peče, ker bode tudi v nemških okrajih se moralo češki uradovati. To je krivica, ki se je Nemcem zgodila. Da bi se bilo jezikovno vprašanje uredilo po okrajih, bi Nemci ničesa ne imeli proti temu. Na Češkem je baje 72 sodnih okrajev, v katerih ne biva niti 3 % Čehov in zatorej je čisto nepotrebno v teh okrajih češko uradovanje. Seveda številke, katere Nemci navajajo glede števila češkega prebivalstva, niso povse zanesljive. Pa recimo, da je Nemcem zares na tem, da se jezikovno vprašanje uredi pravično po okrajih, potem bi se dalo govoriti ž njimi. Toda sedanje skušnje uče, da Nemci le skušajo ohraniti svoje gospodstvo. Samo ondu, kjer več ne upajo sami vladati, hočejo jezikovno vprašanje rešiti po okrajih, da vsaj v nekaterih okrajih obdrže svojo nadvlado.

Dolgo časa so Nemci imeli moč v svojih rokah in lahko bi bili jezikovno vprašanje uredili po okrajih, pa ga niso hoteli. Bili so časi, ko bi Čehi bili jako zadovoljni s tako rešitvijo jezikovnega vprašanja. Še celo sedaj ni znano, da bi Nemci se kaj izpodtikali nad tem, če se v čeških okrajih nemški uraduje.

Šlezija je po večini slovanska, a uradovanje je povsod skoro čisto nemško, šole so nemške ali dvojezične ponemčevalnice, toda še nikdar nismo slišali, da bi bil kak nemški poslanec ugovarjal takim krivičnim razmeram. Na Moravskem, ki je po večini slovanska, skušajo tudi Nemci ohraniti nadvlado v vsej deželi.

Kake so razmere pri nas na Slovenskem je pač dovolj znano. Na Kranjskem razen Ljubljane in kočevskega okraja, ni nikjer večjega števila Nemcev. Vzlic temu pa naši Nemci zahtevajo zase enakopravnost v vsej deželi, in gotovo bi zagnali silen hrup, da se kaka

nemška vloga v Ilirski Bistrici ali Senožečah zavrne ali slovenski reši.

V slovenskih okrajih na Štajerskem se povsod bolje nemški uraduje nego slovenski, in pri Nemcih je to vse v redu. Celo pritožujejo se, če se na slovenskih tleh kaj razširijo tla slovenščini. Na Koroškem je pa nemško uradovanje celo izključno in vendar do dandanes Nemci smatrajo koroške razmere za vzorne. Celo na Primorsko se nemščina uriva.

Kdo morda poreče, da za take razmere Nemci ne morejo biti odgovorni. Tu so le vlade svojo dolžnost zanemarile. Toda nemški liberalci so bili dosti dolgo na vladi, da bi bili stvari lahko drugače uredili, da so hoteli. Sedanje okoliščine so le zapuščina njih vlad. Nemci so pa tudi tolikrat take razmere zagovarjali, da moramo vse njih stranke delati zanje odgovorne.

Iz tega je vidno, da nemški listi ljudstvo le slepe, če govore o urejanju jezikovnega vprašanja po okrajih. Sedaj zares razmere niso take, da bi na Češkem taka ureditev bila lahko mogoča. Čehi, ki stoje na stališču državnega prava češkega, ne bodo hoteli priznati kacega zaključenega nemškega ozemlja, temveč zahtevali enakopravnost za vso deželo. Čehi imajo sedaj moč, od njih je odvisna večina, za to se pa na njih želje vlada mora ozirati. Čehi pri tem postopajo po vzgledu Nemcev, ki so še manje ozirnosti poznali. Če so se razmere za Nemce neugodno zasukale, so krivi sami, ker tako dolgo niso hoteli slisati o nobeni pravičnosti nasproti Slovanom.

Proti češki jezikovni naredbi sedaj protestujejo Nemci po vsej Avstriji. Včasih so koroški Nemci hitro rekli, če smo se Kranjci kaj pobrigali za koroške razmere, da to nam nič mari. Sedaj jim z enako opravičenostjo poreko Čehi, kaj jih češke razmere brigajo. Tudi v Gradcu se je sklenilo mnogo ugovorov proti jezikovni naredbi. Vsako društvo, ki misli, da ima kaj pravice govoriti o politiki, je sklenilo kako resolucijo.

Preobširno bi bilo, ko bi hoteli navajati vse te sklepe in so tudi premalo zanimivi. Iz vseh doni stara pesem o zatiranju nemštva v Avstriji. Omeniti hočemo

samo resolucijo „Gewerbevereina“, ker se drzne tudi ob interpelaciji slovenskih poslancev v deželni zbor. V svoji resoluciji pravi, da Slovenci zahtevamo, da bi tudi v Gradcu in na Gorenjem Štajerskem se slovenski uradovalo.

Ker ne moremo misliti, da bi sestavitelji resolucije bili tako nevedni, moremo si misliti, da so to vzeli v resolucijo, da nemško prebivalstvo bolje razburijo proti Slovencem. Mi smo pač že neštivilnokrat naglašali, da ne želimo slovenščine gorenjim Štajercem urivati, zahtevamo samo, da se uraduje v slovenskih okrajih slovenski. Seveda nekatera oblastva v Gradcu bi morala slovenski uradovati, koliko imajo opraviti s slovenskim delom dežele. Da naše želje dalje ne sezajo pač najbolje kažejo naše zahteve po samostojnem namestniškem oddelku za slovenski Štajer. Ko bi hoteli narodno enakopravnost za vso deželo, bi tak oddelek nobenega pomena ne imel. Mi nemškim Štajercem prepuščamo, da sami uredijo razmere v svojem delu dežele, a za slovenski del dežele pa zahtevamo pravice svojemu jeziku in narodnosti in v tem oziru ne odjenjamo. Sprava mej Nemci in Slovenci na Štajerskem bi bila najlažja, ko bi Nemci stali zares na stališču, katero sedaj tako naglašajo glede Češke. Če narodna sprava na Štajerskem ni mogoča, niso krive slovenske pretirane zahteve, temveč nemška gospodaželjnost.

Grško-turška vojska.

Primeroma dolgo že traja grško-turška vojska in vendar Turki niso še dosegli onih uspehov, katere so si domišljali v naglici priboriti, namreč Grka kar namah premagati. Grki so jako hrabri, kar priznajo Turki sami. Dasi je grška vojska v Tesaliji napram turški le malobrojna, vendar so Grki že uspešno nastopili napram Turkom, tako, da so v Carigradu vsled tega vzeli vrhovno poveljništvo vojske Edhem-paši in je poverili Osman Ghazi-paši, svojedobnemu poveljniku turške vojske pri Plevni. Premagali so Turke, da so se ti morali umakniti. Brzobjavna poročila z dne 23. in 24. aprila so vsa javljala o lepih uspehih Grkov. Mej drugim slovejo ta poročila: Turška vojska je bila pri Matiju premagana in se je morala umakniti do Pentepigadije. Grški so vrgli Turke tudi pri Reveni in zavzeli zopet Gricovali ter pognali turško divizijo do Lazarije.

Iz Larise javljajo, da so grški pešaki in topničarji po uro trajajočem boju pri Tyrnavosu Turke pobili tako, da se je Edhem paša umaknil z vojsko skozi melunsko sotesko skoro do Elasone. Dalje se je javljalo: Po hudem boju je grška vojska prekoračila turško mejo in zasedla mej Platamono in Elasono ležeče meste Karya, katero je velikega strateškega pomena.

Prestolonaslednik grški je brzobjavil v Atene: Turki mirujejo, razgnali smo zadnjo turško baterijo. Turki so zapustili Nezeros in Rapsani, tako, da ni nobenega Turka več na grških tleh. O grški vojski v Epiru se je poro-

čalo, da ta zmaguje na celi črti in da je vzela Turkom mnogo topov in municije.

Grško brodovje v solanskem zalivu je bombardovalo najprej Platamono, potem Katerino in Letochori. V Katerini je izkrcana četa mornarjev užgala skladišča, v katerih je bila shranjena velika množina živil za turško vojsko. Tudi v Letochoriju je sežgala skladišče. Edhem-paša je odposlal 8000 mož, da mu zavarujejo hrbet.

Ta ugodna poročila o uspehih grške vojske so se naenkrat zasukala. Odstavljeni Edhem-paša hoteč pokazati svojo poveljniško sposobnost je še enkrat udaril pri Matiju na Grke. Posrečilo se mu jih je popolnoma premagati. Grška vojska se je borila z občudovanja vredno hrabrostjo in požrtvovalnostjo. Odbijala je vse naskoke mnogoštevilnih turških čet, dokler je Turki niso tudi z obeh stranij prijeli. Še le tedaj so hrabro borec se morali umakniti. Larissa je zapuščena. Kralj je zahteval, naj se grška vojska pri Larisi koncentrira, a vojni svet se je izrekel proti temu. Tako stoje razmere v Tesaliji. Turki so zdaj gospodarji iste. Zavzeli so Tyrnavos in Lariso. Grki so se morali daleč nazaj umakniti. Zmagali so pa Turki le vsled svojega velikega števila napram Grkom. Turška vojska v Tesaliji je trikrat toliko nego Grška. Vendar ta poraz še ni vzel Grkom poguma nadaljevati vojske. Vspodbujajo jih k temu največ nepričakovani veliki uspehi v Epiru. Ondi je grška vojska gospodar in mej Albanci se je že pojavil revolucionarni duh. Pred vsem se pa zanašajo Grki na svoje brodovje, ki se baje zdaj nahaja blizu Soluna. Vsak dan se pričakuje sporočilo, da se je začelo bombardovati Solun. Turško brodovje je pa tako slabo, da se niti na širno morje ne upa. Za Grke torej še ni vse izgubljeno in Turčija, dasi zmagovalka, ima več skrbij nego Grška. Boji se pred vsem ustaje v Makedoniji, in če ta bukne potem je Turška v največji zadregi. To turški sultan dobro ve in se že laska Bolgarcem in Srbom v Makedoniji ter jim dovoljuje znatne koncesije v narodnem in cerkvenem oziru, le, da jih mirne ohrani.

Politični pregled.

Jezikovna naredba in Čehi. — Vsi češki listi z veseljem pozdravljajo jezikovno naredbo za Češko in Moravsko, a vendar naglašajo, da je to le prvi korak rešenju češkega vprašanja. Mladočehi zaradi teh naredeb še ne mislijo podpisati vlade. Pred vsem se mora osnovati češko vseučilišče in tehnika za Moravsko in češka višja obrtna šola v Brnu. Nadalje pa hočejo imeti češki poslanci od grofa Badenija jasen odgovor, če ga je volja rešiti češko vprašanje. Poslednje je seveda najtežavnejše, ker ministerski predsednik gotovo ne bode maral delati obljub, ki se ne dajo uresničiti v okviru sedanje ustave. Tako se je bati, da se dobri odnošaji mej vlado in Čehi še razbijejo. Češki poslanci že z ozirom na mišljenje prebivalstva ne morejo hoditi z vlado.

Jezikovna naredba za Moravsko. — Vlada je te dni na veliko jezo liberalnih in narodnih Nemcev razglasila jezikovna naredba za Moravsko. Njena vsebina je popolnoma jednaka z naredbo, ki se je izdala za Češko. Nemška jeza je tem večja, ker so se nadejali, da so s svojim rogoviljenjem